

Det var en anden tid.

Billed credit: Altinget

I 2018 præsenterede statsminister Lars Løkke Rasmussen og overborgmester Frank Jensen deres vision "Lynetteholm-projektet". Kort efter blev visionen til en politisk principaftale, og nu hældes der jord og sten i Øresund.

Men forudsætningerne for principaftalen har ændret sig markant. Blandt andet fordi fødselstallet falder, og vandstanden stiger væsentligt mere end forudset for seks år siden. Til gengæld er vi også blevet klogere.

Derfor opfordrer en lang række ingeniører, arkitekter, byplanlæggere og økonomer til at genåbne aftalen om Lynetteholmen, før det hele er støbt i beton.

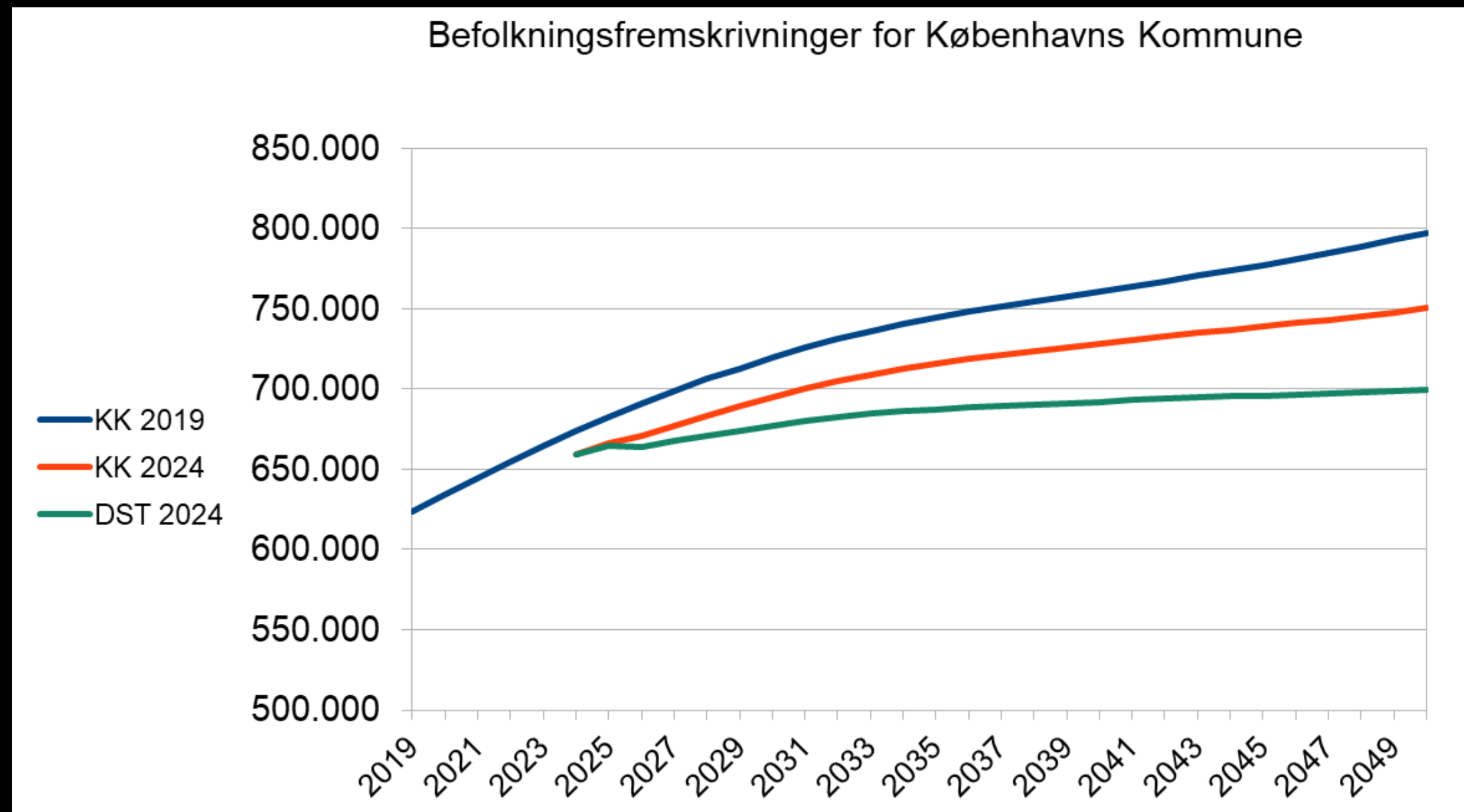
Er det for sent at tænke os om?

Nej. Selv om der allerede hældes jord og sten i tonsvis i Øresund, er de afgørende beslutninger endnu ikke taget. Det eneste, der på nuværende tidspunkt er lovgivet om, er anlæggelsen af halvøen, som stadig er i sin indledende fase.

Ifølge Sund & Bælts rapport bliver der behov for mellem 10 og 11 millioner tons overskudsjord¹ alene til stormflodssikring af København, Amager og Hvidovre. Jorden og de mange norske sten, der udgør perimeteren for Lynetteholm-projektet, kan med fordel anvendes til et dige for *hele* hovedstadsområdet, så vi ikke blot lader omegnskommunerne i stikken.

Derfor er der al mulig grund til at tænke sig om og se på, om vi kan skabe en mere intelligent og bæredygtig stormflodssikring og byudvikling.

Befolkningen vokser mindre end forventet.

Kilde: Københavns Kommune & Danmarks Statistik

Københavns kommune har fra 2019 til 2024 nedjusteret sine forventninger fra 800.000 til 750.000 indbyggere i 2050², mens Danmarks Statistik i den nyeste prognose kun forventer 700.000 indbyggere i kommunen i 2050. Udover fald i fødselstallet er det også et stigende antal fraflytninger, som spiller ind³.

En betydeligt højere befolkningstilvækst og et heraf afledt behov for flere boliger var i sin tid en afgørende forudsætning for Lynetteholm-projektet⁴.

Af Københavns kommunes seneste Boligreddegørelse (fra okt. 2024) fremgår det, at kommunens forventning / målsætning er, at der vil bo 120.000 flere mennesker i København i 2060. Det vil i givet fald svare til, at 45 pct. af befolkningsvæksten i Danmark frem mod 2060 finder sted inden for Københavns kommunegrænse.

Hvor fedt bliver det at bo i første række til oversvømmelsen?

Vandstanden i Øresund stiger væsentligt mere, end vi troede i 2018. Ifølge FN's klimapanel vil vandstanden i år 2100 være 1 m højere end i dag og i 2125 1,23 m højere. Udgangspunktet for Lynetteholmen var en stigning på 0,8 m i 2100.

Samtidig med at den daglige vandstand stiger, vil fremtidens stormfloder blive hyppigere og voldsommere.

Sund & Bælt har ud fra FN's seneste tal beregnet, at Københavns nordlige del allerede i 2075 skal sikres til et niveau på op til 7,5 m⁵. Lynetteholm er designet til en højde på 4 m, inkl. et kystlandskab⁶.

Lynetteholm-projektet er med andre ord allerede underdimensioneret i forhold til stormflodssikring af København. Efter 2075 vokser behovet for sikring yderligere – og det er endnu større for de sårbare byområder mod syd, Dragør og Kastrup.

**Hvor langt kan man
skubbe bundløs gæld
ud i havet?**

København har hidtil kunnet skabe indtægter ved salg af byggegrunde til at finansiere ny metro, bygge-modning etc. Det regnestykke går imidlertid ikke længere op.

I dag har By & Havn og Metroselskabet en samlet gæld på næsten 50 mia. kr.⁷, som vokser i takt med behovet for at sikre driften og betale renter.

En helt ny bydel med 35.000 mennesker og et tilsvarende antal arbejdspladser kræver enorme investeringer i infrastruktur. Bidraget fra salg af grunde anslås til – under forudsætning af fortsat høj vækst – at kunne indbringe op til 18,6 mia. DKK, mens de samlede udgifter pt. anslås til at udgøre mellem 62,5 og 66,5 mia. DKK.⁸

En manglende finansiering på 25-39 mia. DKK er en voldsom økonomisk risiko for Københavns kommune og dermed for københavnere.

Det er mere bæredygtigt at bygge på land end på vand.

Udledningen af CO₂ fra Lynetteholm-projektet er indtil videre opgjort til 1,1 mio. tons for halvøen og de store infrastrukturanlæg⁹. Og ingen kender CO₂-udledningen ved at bygge en helt ny by ude i Øresund. Men den er i hvert fald markant større end CO₂-udledningen ved at udvikle den infrastruktur og bygningsmasse, vi allerede har i hovedstadsområdet.

Hovedstaden er så meget mere end København.

Langs med S-tog systemet rummer hovedstaden mulighed for mindst tre gange så mange boliger og arbejdspladser som Lynetteholm-projektet. Ved at opdatere fingerplanen og investere i bedre S-tog, ekspresbusser og cykelstier kan vi skabe nye attraktive bydele i omegnskommunerne.

Mindre projekter vil kunne realiseres hurtigere og give boliger, som er både billigere og mere bæredygtige end satsningen på en helt ny bydel på Lynetteholm.

Det vil ikke blot give hovedstaden, men hele regionen en bedre balance.

**En mere naturlig
stormflodssikring.**

Lynetteholm anlægges, så halvøen blokerer Kongedybet, som fører saltholdigt vand gennem Øresund til den sårbare Østersø. Det kan potentielt udløse voldsomme konsekvenser for havmiljøet, men det kan ændres ved at etablere en mindre indgribende løsning.

I stedet for en helt ny by i forreste række til vandet kan der skabes en stormflodssikring, som kan opbygges i etaper, og som kan tilpasses de lokale forhold ved kysten og i havet¹⁰.

Sammen med et stort hovedstadsdige kan der omkring København skabes en varieret naturpark med naturtyper af vidt forskellig karakter.

A satellite view of the Earth, showing the continent of Europe and the Mediterranean region. The image is dominated by green and brown landmasses, with blue oceans and white clouds. A large, dark, semi-transparent text box is overlaid on the left side of the image.

**Det eneste, vi ved om
fremtiden er, at den
ikke bliver, som vi
forestiller os.**

I dag står det klart, at klimaforandringerne er voldsommere, end nogen kunne forestille sig for blot 6-7 år siden. Klimaforskerne advarer om, at vi inden for få år kan nå kritiske tipping points, som bl.a. vil betyde endnu højere vandstande og forskydninger i nedbør og temperaturer. Samtidig bliver behovet for boliger ifølge de seneste fremskrivninger af befolkningstallet væsentligt mindre end forudset – og forudsat. Ligesom store offentlige anlægsarbejder som regel bliver væsentligt dyrere end budgetteret.

Derfor har vi brug for en mere fleksibel og skalérbar løsning, der ikke er støbt i beton, men som løbende kan tilpasses behovet for stormflodssikring og byudvikling over de næste 40-50 år.

**Vandstanden stiger.
Fødseltallet falder.**

**Skal vi genåbne
Lynetteholm-aftalen?**

Når forudsætninger ændrer sig på afgørende punkter, må projekter tilpasse sig. Derfor er det på tide at tænke sig om. Vi håber politikerne vil være med til at debattere følgende fem spørgsmål

1. Hvordan påvirker den lavere fødselsrate og øget fraflytning behovet for boliger og projektets økonomi?
2. Vandstanden stiger mere end forudsat. Er Lynetteholm tilstrækkelig og den bedste måde at stormflodssikre København?
3. Ifølge Sund og Bælt er der behov for diger rundt om hele København og særligt mod syd og øst. Skaber det behov for at anbringe jord andre steder end på Lynetteholmen. Og ændrer det på Lynetteholms økonomi?
4. Det er væsentligt mere bæredygtigt at fundere og bygge på land end på vand. Kan der findes en billigere, mere skalérbar og bæredygtig løsning ved at bygge i omegnskommunerne – ved at opdatere den fingerplan, som har tjent os godt?
5. En lang række ingeniører, arkitekter, byplanlæggere og økonomer mener, at forudsætningerne for Lynetteholmen er ændrede, og at det er tid til at genåbne principaftalen for at diskutere alternative muligheder. Vil I være med til at genåbne aftalen og tilpasse projektet til de ændrede forudsætninger?

KILDER

1. Forundersøgelse Stormflodssikring af København. Delrapport 2: Arbejdsgruppe for teknik, miljø og anlægsøkonomi. Hovedrapport. Sund & Bælt, juni 2024.
2. KKFR2019: Befolkningsfremskrivning 2019 og KKFR2024: Befolkningsfremskrivning 2024. Se evt. også Kommuneplan 2019 og 2024.
3. FRKM224: Nøgletal 2024: Fremskrivning af befolkningens bevægelser efter kommune og bevægelsesart.
<https://www.statistikbanken.dk/20022>, Danmarks Statistik.
4. Principaftale om anlæggelse af Lynetteholm, Regeringen og Københavns Kommune 2018.
5. Delundersøgelse af sikringsniveauer for stormflodssikring af København. Arbejdsgruppe Sikringsniveauer. Sund & Bælt, februar 2024.
6. Miljøkonsekvensrapport for etablering af Lynetteholm. Rambøll, 24. november 2020.
7. Udviklingselskabet By & Havn I/S. Halvårsrapport for 1. halvår 2024 + Metroselskabet. Halvårsrapport for 1. halvår 2024.
8. Egen sammenregning, baseret på følgende:

8. Egen sammenregning, baseret på følgende:

Hovedposter vedr. Lynetteholm og infrastruktur		
OBS: Blanding af 2020, 2022 og 2023-priser		
	mia. DKK	
Indtægter:	min.	maks.
Provenu fra arealsalg ifm byudvikling 1)	17,7	18,6
Statslig lånemulighed på 12.7 mia. kr. 2)	12,7	12,7
Københavns kommunes bidrag til metro (M5) 3)	6,3	6,3
	27,3	37,7
Udgifter:	min.	maks.
Østlig ringvej, inkl. havnetunnel 4) (2020-priser)	20,9	20,9
Metrolinje M5 5)	29,6	29,6
Cykelforbindelser, supplerende vejbetjening og lokal infrastruktur 6)	2,0	4,0
Flytning og omlægning vedr. rensningsanlæg 7)	10,0	12,0
	62,5	66,5
Kilder:		
1) EY - Genberegning af finansieringsbidrag, juni 2022; 2) Infrastrukturaftalen, 2021; 3) BRbudgetaftale 2023		
4) Vejdirektoratet 2020; 5) MKV/2024, By & Havn; 6) Eget skøn, Tænk Os Om; 7) Biofos, ING. Jan. 2019		

9. Plan for byudvikling og infrastruktur til Østhavnen, herunder Lynetteholm. Strategisk Miljøvurdering, Transportministeriet, august 2022 + Miljøkonsekvensrapport for etablering af Lynetteholm. Rambøll, november 2020.

10. Se bl.a. Tænk Os Om, 2023, kap. 2-4, København 2027, + Ideoplæg. Vandkunsten, 2024.